КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Приймальною комісією
Протокол № 6 від 01.04.2019 р.
Голова Приймальної комісії
_____В.О.Огнев'юк

ПРОГРАМА

додаткового вступного екзамену в аспірантуру

Освітньо-науковий рівень: доктор філософії

Спеціальність: 023 Образотворче мистецтво;
декоративне мистецтво; реставрація

На основі: освітнього ступеня магістр,
освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст

ПОГОДЖЕНО
Проректор з наукової роботи
_____Н.М.Віннікова

РОЗГЛЯНУТО І ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні вченої ради
Інституту мистецтв
Протокол №7 від 19.03.2019 р.
Голова вченої ради
_____ К.Ю.Бацак

Київ – 2019

Укладач: доктор мистецтвознавства, професор О. В. Школьна.

Рецензент:

М.О. Криволапов – доктор мистецтвознавства, професор, академік Академії Мистецтв України, заслужений діяч культури України, заслужений діяч культури Польщі, Президент Академії критики, мистецтва та естетичних наук України, головний науковий співробітник Інституту проблем сучасного мистецтва

Програма додаткового вступного іспиту в аспірантуру зі спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація / укл. О. В. Школьна. – К. : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2019. – 11 с.

У змісті програми додаткового іспиту в аспірантуру зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» містяться вимоги до рівня знань вступника, критерії оцінювання знань, перелік основних тем та екзаменаційних питань, також подано список основної та додаткової рекомендованої літератури з проблем образотворчого та декоративного мистецтва.

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2019

ЗМІСТ

Пояснювальна записка……4
І. Орієнтовні питання до іспиту……..……...5
ІІ. Критерії оцінювання додаткового іспиту……..……7
ІІІ. Список рекомендованої літератури……..……8

Пояснювальна записка

Програма додаткового іспиту в аспірантуру зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» складена відповідно до програм підготовки фахівців в галузі знань 02 «Культура та мистецтво», відповідає вимогам якісної підготовки та атестації здобувачів відповідного рівня вищої освіти.

Серед завдань вступного випробування – визначення схильності абітурієнта до проведення фундаментальних і прикладних досліджень, до запровадження на практиці результатів дослідження, до написання науково-дослідницького тексту як результату навчання в аспірантурі.

Кожен білет вступного іспиту містить два питання з історії світового образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва. Вимоги до рівня підготовленості вступника передбачають належний рівень його підготовки в галузі мистецтвознавства. Додаткові запитання членами комісії ставляться переважно за спрямуванням майбутнього дисертаційного дослідження вступника, за матеріалами поданого перед екзаменами реферату зі спеціальності або (краще) наукової публікації.

Перелік необхідних знань вступника:

- класифікація мистецтв та жанрова ієрархія образотворчих мистецтв;
- основні етапи історії образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та архітектури;
- основні мистецькі напрямки та стилі;
- творчість майстрів вітчизняного та зарубіжного образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва та архітектури;
- ключові твори, що характеризують художній процес.

Перелік необхідних умінь вступника:

- аналізувати основні еволюційні фази зарубіжного та вітчизняного мистецтва;
- визначати приналежність мистецького твору до певного виду та жанру.

Прийом додаткового іспиту проводиться відповідно до вимог чинного законодавства, нормативних документів Міністерства освіти і науки України.

І. Орієнтовні питання до іспиту

МИСТЕЦТВО ДАВНЬОГО СХОДУ

Пам'ятники давніх держав Передньої Азії та Єгипту. Канонічне мистецтво як цілісне відображення світу природи і людини та його релігійна форма. Періодизація мистецтва Передньої Азії та Давнього Єгипту. Особливості мистецтва Давнього, Середнього та Нового царств у долині Нілу.

АНТИЧНЕ МИСТЕЦТВО

Поняття «античне мистецтво», періодизація. Мистецтво Крито-Мікенської цивілізації. Мистецтво Древньої Греції. Мистецтво архаїки. Проблема ідеалу та поняття класики. «Канон» Поліклета. Оголеність як форма образотворчого мистецтва, винайдення кераміки греками. Мистецтво Фідія, його значення для подальшого європейського мистецтва. Феномен давньогрецького вазопису. Грецький скульптурний портрет. Майстри ваяння доби пізньої класики.

Мистецтво Давнього Риму. Римський тип художнього мислення. Проблема оригіналу й копії. Римський рельєф: «Ara Pacis Augustae» («Вівтар Миру»). Римський скульптурний портрет: етапи розвитку. Римська мозаїка. Помпеянські монументально-декоративні стилі.

СЕРЕДНЬОВІЧНЕ МИСТЕЦТВО ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Історико-культурні особливості європейського Середньовіччя.

Ранньохристиянське мистецтво. Заміна світогляду та форм пізнання й відображення світу. Розписи катакомб. Античні образотворчі форми в новому контексті: мозаїки римських базилік; ранні ілюміновані рукописи.

Дороманське мистецтво. Мозаїки Равенни. Мистецтво Меровінгів. «Каролінгське Відродження». Мистецтво Оттонівської Германії. Розквіт рукописної книги.

Романське мистецтво. Монументальний живопис (фрески) та скульптура. Книжкова мініатюра. Портали романських храмів. Німецька пластика.

Готичне мистецтво Франції: монументальна скульптура, вітражі. Готичний храм як зразок синтезу мистецтв. Мистецтво середньовічної Італії.

УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО XIV–XVI СТ.

Українське мистецтво XIV–XVI ст. Архітектурні ансамблі України. Формування обличчя міст. Вплив Львова на містобудівну практику України. Забудова Бродів, Жовкви. Типи оборонних споруд. Кам'янець-Подільська

фортеця. Луцький замок. Хотинський замок. Фортеця Судак. Замок в Острозі. Замок у Підгірцях. Забудова львівського центру. Площа Ринок, Руська вулиця, каплиця Трьох святителів, каплиця Боїмів, каплиця Кампіанів, Чорна кам'яниця, вежа Корнякта, Бернардинський костел.

Скульптура України. Звернення до іконографічних традицій Київської Русі.

Іконопис України. Основні впливи, традиції, тенденції.

УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО XIX СТ.

Архітектура України зрілого класицизму. Роль класики в системі планування міст у XIX ст. Романтизм у мистецтві України. Творчий спадок Тараса Шевченка. Реалізм у мистецтві XIX ст. Пейзажний живопис II пол. XIX ст. Пейзажисти імпресіоністичної традиції. Г. Світославський. О. Васильківський.

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО ДОБИ ВІДРОДЖЕННЯ

Гуманізм та антропоцентризм як ідейні основи Відродження. Періодизація історії мистецтва аналізованої доби на прикладі Італії: проторенесанс (дученто, треченто), раннє Відродження (кватроченто), високе та пізнє Відродження (чінквеченто).

ЗАРУБІЖНЕ ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО НОВОГО ЧАСУ

Бароко та класицизм як провідні стилі епохи. Реалізм у мистецтві XVII та XVIII ст. Академізм (класицизм) в італійському живописі. Караваджизм як особливий напрямок у розвитку європейського живопису.

Мистецтво Фландрії та Голландії. П.-П. Рубенс. Фламандський і голландський натюрморт. Реалістичний голландський портрет. «Малі голландці» як поняття; його тлумачення, умовний характер, межі застосування. Рембрандт.

ЗАРУБІЖНЕ МИСТЕЦТВО І ПОЛ. XIX СТ.

Класицизм, романтизм, реалізм – інваріантні характеристики названих творчих методів та їх національні варіанти.

Витоки романтичного руху. «Романтична битва». Е. Делакруа та О.-Д. Енгр. Хронологічні рамки романтизму та його історичне значення.

Класицизм та романтизм у мистецтві Німеччини І половини XIX ст. Демократичні ідеї у німецькому мистецтві. Дюссельдорфська школа. «Бідермайєр». Англійський пейзаж І половини XIX ст.

ЗАРУБІЖНЕ МИСТЕЦТВО ІІ ПОЛ. ХІХ СТ.

Французький реалізм. Графіка 1830-х рр. О. Дом'є. Живопис Ж. Мілле та Г. Курбе. Барбізонська школа.

Е. Мане. Імпресіонізм як творчий метод, його особливості та майстри. О. Роден. Постімпресіонізм. Творчість В. ван Гога, П. Сезанна.

ЗАРУБІЖНЕ МИСТЕЦТВО ХХ СТ.

Художня картина світу ХХ ст. Напрями, течії, стилі. Модерн. Неокласицизм. Е.-А. Бурдель. А. Майоль. Модернізм як сукупність новаторських течій у художній практиці ХХ ст. Виникнення «нефігуративного», абстрактного мистецтва як найважливіший переворот в естетиці й художній практиці.

ІІ. Критерії оцінювання додаткового іспиту

Додатковий іспит зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» для здобувачів третього (науково-освітнього) рівня вищої освіти здійснюється за принципом накопичувальної системи. Оцінка додаткового випробування складається з балів, отриманих у результаті відповіді на запитання білету. Критерії оцінювання відповідей на питання білету в таблиці 1.

Таблиця 1

Загальні критерії оцінювання відповідей на запитань білету

№	Критерії оцінювання	Оцінка (у балах)
1	Відповідь, яка виявляє глибоке знання матеріалу з кожного запитання білету. Ця оцінка передбачає вільну орієнтацію здобувача у сучасній мистецькій проблематиці, розуміння мистецької цінності та загальнокультурного значення освітлюваних явищ. Відповіді на всі питання білета, додаткові запитання характеризуються повнотою, вичерпністю та обґрунтованістю	74-100
2	Здобувач продемонстрував належний рівень володіння знаннями з кожного запитання білету, але відповіді на питання не є повними, вичерпними та аргументованими	50-74
3	Здобувач виявив поверхові, фрагментарні знання, відсутність цілісності знань, неосвіченість у галузі культури і мистецтва	25-49
4	Відповідь здобувача свідчить про низький рівень володіння обсягом і змістом понятійного апарату, фрагментарність знань із історії мистецтва. Здобувач допускає суттєві помилки в характеристиці мистецьких явищ, фактів	1-24

ІІІ. Рекомендовані джерела

ОСНОВНА (БАЗОВА) ЛІТЕРАТУРА

1. Акимова Л. И. Искусство Древней Греции. Классика / Л. И. Акимова. – СПб. : Азбука-классика, 2007. – 460 с. – (Новая история искусства).
2. Бенуа А. История живописи всех времен и народов / А. Бенуа. – СПб. : Шиповник, 1912.
3. Виппер Б. Р. Итальянский Ренессанс XIII – XVI вв. / Б. Р. Виппер. – Т. 1 – 2. – М. : Искусство, 1977. – 344 с.
4. Всеобщая история искусств / под общ. ред. А. Д. Чегодаева: В 6 т. – М. : Искусство, 1956–1965.
5. Герман М. Ю. Импрессионизм: Основоположники и последователи / М. Ю. Герман. – СПб. : Азбука-классика, 2008. – 516 с. – (Новая история искусства).
6. Герман М. Ю. Модернизм: Искусство первой половины XX в. / М. Ю. Герман. – 2-е изд., испр. – СПб. : Азбука-классика, 2008. – 476 с. – (Новая история искусства).
7. Гомбрих Э. История искусства / пер. с англ.: В. Крючкова, М. Майская. – М. : АСТ, 1998. – 688 с.
8. Данилова И. От Средних веков к Возрождению. Сложение художественной системы картины кватроченто / И. Данилова. – М. : Искусство, 1975. – 128 с.
9. Даниэль С. М. Европейский классицизм: [Эпоха Пуссена. Эпоха Давида] / С. М. Даниэль. – СПб. : Азбука-классика, 2003. – 300 с. – (Новая история искусства).
10. Древний Египет. Энциклопедия / сост. и науч. ред. В. В. Солкин. – М. : АРТ-Родник, 2008. – 480 с.
11. Ильина Т. В. История искусства Западной Европы от античности до наших дней: учебник для вузов / Т. В. Ильина. – 5-е изд., перераб. и доп. – М. : Юрайт: Высшее образование, 2009. – 435 с. – (Основы наук).
12. История искусства зарубежных стран: Первобытное общество, Древний Восток, античность: учебник для студентов высших учебных заведений / [И. В. Бозунова-Пестрякова, Н. Д. Флиттнер, В. Б. Блэк и др.]; под ред. М. В. Доброклонского и А. П. Чубовой; Рос. акад. художеств, С.-Петерб. гос. акад. ин-т живописи, скульптуры и архитектуры им. И. Е. Репина. – [Изд. 5-е, перераб.]. – М. : Сварог и К, 2008. – 372 с.
13. История искусства зарубежных стран 17–18 веков: учебник для студентов высших учебных заведений / [А. Г. Федоров и др.]; под ред. В. И. Раздольской; Рос. акад. художеств, С.-Петерб. гос. акад. ин-т живописи,

скульптуры и архитектуры им. И. Е. Репина. – [Изд. 3-е, перераб.]. – М. : В. Шевчук, 2009. – 498 с.
14. История искусства зарубежных стран: Средние века, Возрождение: учебник для вузов искусства и культуры / [Ц. Г. Нессельштраус, А. В. Банк, А. С. Гущин и др.]; под ред. Ц. Г. Нессельштраус; Рос. акад. художеств, С.-Петерб. гос. акад. ин-т живописи, скульптуры и архитектуры им. И. Е. Репина. – [3-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Сварог и К, 2003. – 379 с.
15. Калитина Н. Н. Французский портрет XIX века / Н. Н. Калитина. – Л. : Искусство, 1985. – 280 с.
16. Калитина Н. Н. Французское изобразительное искусство конца XVIII–XX вв. / Н. Н. Калитина. – Л. : Искусство, 1990. – 280 с.
17. Крючкова В. А. Символизм в изобразительном искусстве / В. А. Крючкова. – М. : Изобразительное искусство, 1994. – 272 с.
18. Матье М. Э. Искусство Древнего Египта / М. Э. Матье. – М. : В. Шевчук, 2010. – 672 с.
19. Нессельштраус Ц. Г. Искусство раннего Средневековья / Ц. Г. Нессельштраус. – СПб. : Азбука, 2000. – 382 с. – (Новая история искусства).
20. Пунин А. Л. Искусство Древнего Египта: Среднее царство. Новое царство / А. Л. Пунин. – СПб. : Азбука-классика, 2010. – 656 с. – (Новая история искусства).
21. Раздольская В. И. Европейское искусство XIX века: Классицизм. Романтизм / В. И. Раздольская. – СПб. : Азбука-классика, 2009. – [2-е изд., испр.] – 365 с. – (Новая история искусства).
22. Раздольская В. И. Искусство Франции. Середина – вторая половина XIX века / В. И. Раздольская. – СПб. : Азбука-классика, 2013. – 480 с.
23. Ревалд Дж. История импрессионизма / Дж. Ревалд. – Л. : Искусство, 1962. – 435 с.
24. Ревалд Дж. Постимпрессионизм / Дж. Ревалд. – Л. : Искусство, 1962. – 435 с.
25. Ротенберг Е. И. Западноевропейская живопись XVII в. Тематические принципы / Е. И. Ротенберг. – М. : Искусство, 1989. – 288 с.
26. Степанов А. В. Искусство эпохи Возрождения: Италия. XIV–XV вв. / А. В. Степанов. – СПб. : Азбука-классика, 2005. – 499 с. – (Новая история искусства).
27. Степанов А. В. Искусство эпохи Возрождения: Италия. XVI век / А. В. Степанов. – СПб. : Азбука-классика, 2007. – 636 с. – (Новая история искусства).

28. Степанов А. В. Искусство эпохи Возрождения: Нидерланды, Германия, Франция, Испания, Англия / А. В. Степанов. – СПб. : Азбука-классика, 2009. – 636 с. – (Новая история искусства).
29. Флиттнер Н. Д. Культура и искусство Двуречья и соседних стран / Н. Д. Флиттнер. – СПб. : Искусство России: Изд-во имени Н. И. Новикова, 2008. – 357 с.
30. Якимович А. К. Двадцатый век. Искусство. Культура. Картина мира: От импрессионизма до классического авангарда / Рос. акад. художеств, НИИ теории и истории изобразит. искусств. – М. : Искусство, 2003. – 490 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Акимова Л. И. Искусство Древней Греции. Геометрика, архаїка / Л. И. Акимова. – СПб. : Азбука-классика, 2007. – 396 с. – (Новая история искусства).
2. Александрович В. С. Українське малярство XIII–XV ст. / В. С. Александрович. – Львів: [б. в.], 1995. – 196, [3] с., 32 с. іл. – (Студії з історії українського мистецтва).
3. Алпатов М. В. Художественные проблемы итальянского Возрождения / М. В. Алпатов. – М. : Искусство, 1976. – 288 с.
4. Андреева Е. Ю. Постмодернизм: Искусство второй половины XX – начала XXI века / Е. Ю.Андреева. – СПб.: Азбука-классика, 2007. – 484 с. – (Новая история искусства).
5. Арнольд Д. История искусства: Очень краткое введение / пер. с англ. Е. А. Дегтяревой. – М. : АСТ: Астрель, 2008. – 192 с.
6. Барраль-и-Альтэ К. История искусства / пер. с франц. Н. Ю. Лебедевой. – М. : АСТ: Астрель, 2009. – 192 с. – (Cogito, ergo sum: «Университетская библиотека»).
7. Бирюкова Н. Ю. Западноевропейское прикладное искусство XVII–XVIII веков / Н. Ю. Бирюкова. – Л. : Искусство. Ленингр. отд-ние, 1972. – 239 с.: ил.
8. Білецький П. О. Українське мистецтво II половини XVII–XVIII століть / П. О. Білецький // Нариси з історії українського мистецтва. – К. : Мистецтво, 1985. – 158 с.
9. Виппер Б. Р. Искусство Древней Греции / Б. Р. Виппер. – М. : Наука, 1972. – 268 с.: ил.
10. Даниэль С. М. Рококо. От Ватто до Фрагонара / С. М. Даниэль. – [2-е изд.]. – СПб.: Азбука-классика, 2010. – 330 с. – (Новая история искусства).

11. Дворжак М. История искусства как история духа / [пер. с нем. А. А. Сидорова и др. под общ. ред. А. К. Лепорка]. – СПб. : Акад. проект, 2001. – 331 с. – (Мир искусств).
12. Дмитриева Н. А. Краткая история искусств / Н. А.Дмитриева. – М. : АСТ-пресс; Галарт, 2008. – 623 с. – (История искусств).
13. Ильина Т. В. Изобразительное искусство: От техники к образу / Т. В. Ильина. – СПб. : Методологический консультационный центр, 2006. – 280 с.
14. Колпакова Г. С. Искусство Византии: Поздний период. 1204–1453 гг. / Г. С. Колпакова. – СПб. : Азбука-классика, 2004. – 316 с. – (Новая история искусства).
15. Колпинский Ю. Д. Великое наследие Древней Эллады и его значение для современности / Ю. Д. Колпинский. – М. : Изобразительное искусство, 1977. – М. : Изобразительное искусство, 1988 (2-е изд.). – 161 с.: ил.
16. Овсійчук В. А. Українське мистецтво XIV – першої половини XVII століття / В. А. Овсійчук // Нариси з історії українського мистецтва. – К. : Мистецтво, 1985. – 175 с.
17. Пунин А. Л. Искусство Древнего Египта: Раннее царство. Древнее царство / А. Л. Пунин. – СПб. : Азбука-классика, 2008. – 460 с. – (Новая история искусства).
18. Русакова А. А. Символизм в русской живописи / А. А. Русакова. – М. : Белый город, 1995. – 328 с.
19. Степовик Д. В. Українське мистецтво першої половини XIX століття / Д. В. Степовик // Нариси з історії українського мистецтва. – К.:Мистецтво, 1982. – 190 с.
20. Ходж С. Искусство Древнего Египта / пер. с англ. Т. Г. Лисицына. – М. : АРТ-РОДНИК, 2010. – 128 с. – (Искусство в деталях).